

A. ARTYKUŁY I ROZPRAWY

I. HISTORIA KSIĄŻKI I BIBLIOTEK

WACŁAWA SZELIŃSKA

Czeski student Aleksy de Trebon i jego indeks. Karta z działalności pedagogicznej Uniwersytetu Krakowskiego w końcu XV w.

Wśród bogatych i cennych, a ciągle niedostatecznie spenetrowanych i opracowanych rękopisów biblioteki dawnej Kapituły Praskiej - noszącej obecnie nazwę Archiv Pražského Hradu, mieszczącej się na zamku Hradczańskim w Pradze - znalazłam jeden nie wyróżniający się swoją treścią i szatą bibliologiczną spośród wielu tam zachowanych, wnoszący jednak nowe treści do działalności pedagogicznej krakowskiej Almae Matris w ostatnim dwudziestolecu XV wieku.

Jest to kodeks papierowy w pergaminowej oprawie, formatu 4° i liczy 242 karty. Stanowi typowy rękopis szkolny, zawierający szereg różnych traktatów głównie o treści astro-nomicznej, m.in. pisma Jana de Sacrobosco i Jana de Erfordia; przy końcu zaś na k. 231v - 238 wpisana została: "Tabula computistica annorum 1486 - 1505"¹. Rękopis ma

jednak wcześniejszą proveniencję. Jeden z traktatów według explicitu na k. 110 był pisany: "in die sancti Mathei apostoli et ewangeliste (21 września) hora fere secundi in camera iuxta hostium pallacii scolulle s. Castuli a.d. 1425 per Mathiam Crispum", inny według zapisu na k. 180 "finitum est a.d. 1425 feria secunda in solempnitate Carnisprivii (19 lutego) in Porzicz in schola sancti Petri".

Kodeks ten miał kilku właścicieli. Na wewnętrznej stronie pergaminowej przedniej okładki oprawy znajduje się wyraźny napis: "Liber Wenczeslai de Radecz", a poniżej: "Hic liber est acommodatus Alexio de Trzebon per Georgium de Lithomericz predicatore in Crumlou 1484". Wśród różnych nadto napisów i zapisów na karcie przedniej wyklejki rękopisu znalazła się też legacja wpisana piętnastowieczną ręką: "Detur domino Martino Rectori".

W sumie więc kodeks zawiera mnóstwo informacji o sobie. Niewątpliwie ma proveniencję praską. Pisany był w dużej części w 1425 roku. Jeden z traktatów ukończono 21 września tego roku na terenie szkoły św. Kastul. w Pradze², inny tamże, 19 lutego w szkole św. Piotra w niemieckiej dzielnicy miasta zwanej Porzicz (dzisiaj biegnie tu ulica "Na Pořiči"). Pierwszym właścicielem książki był Wacław de Radech, o którym informacja w rękopisie Kapituły Praskiej pod sygnaturą P II - kupionym przez Radeckiego w 1397 r. - mówi, że był to kanonik praski, "director fabrice pragensis", za której pieniądze kupił ów kodeks. Inny rękopis potwierdza tę godność kanonika praskiego oraz dodaje, iż był dziekanem u św. Apolinarego w Pradze; jest to kodeks tejże kapituły o sygnaturze P V, "Missale domini" będące w XV w. użyciu kościoła w Pradze³.

Drugim właścicielem mógł być ów Marcin rektor; lakoniczność notatki nie pozwala go jednak zidentyfikować. Następnym posiadaczem rękopisu był Jerzy z Litomierzyc, kaznodzieja w czeskim Krumłowie. (Niewiele jest o nim wiadomości. Znamy go jako właściciela jednego jeszcze rękopisu. Jest to łaciński kodeks z połowy XV w. z tekstami Starego Testamentu, kazaniem św. Augustyna i komentarzem do ewangelii św. Mateusza; na przedniej desce oprawy znajduje się napis: "Georgii (de Litomierzicz) predicatoris in Crumpnaw legatus sibi per magistrum Mauricium pro ecclesia"⁴). Kodeks przeszedł z kolei w ręce Aleksego Trzebońskiego, dany mu do użytku w 1484 r. przez krumłowskiego kaznodzieję. Odegrać tu zapewne mogły pewną rolę względy bliskiego sąsiedztwa lub przyjaźni, może też już wtedy ujawniać się zaczęły bibliofilskie zamiłowania Aleksego, który znany był w uniwersyteckim świecie praskim przede wszystkim jako posiadacz pięknego, o humanistycznym profilu księgozbioru⁵.

Podarowany sobie rękopis Aleksy de Trzebon zabrał ze sobą na studia do Krakowa. Przybył tu wiosną 1486 r., wpisując się do metryki uniwersyteckiej za drugiego rektoratu Jana z Baruchowa, w semestrze letnim "feria secunda in crastino s. Adalberti a.d. 1486", czyli 24 kwietnia tego roku, jako: "Alexius Johannis de Trzebon" zapłaciwszy pełną takse wpisowego⁶. Bakalariat osiągnął za dziekanatu Andrzeja z Łabiszyna "ad quattuor tempora Cinerum", tzn. na początku wielkiego postu w ostatnich dniach lutego 1488 r.⁷.

W przywiezionym przez niego kodeksie znalazł się na odwrocie przedniej pergaminowej karty, stanowiącej wyklejkę omawianego rękopisu, spis wykładów i ćwiczeń koniecznych do uzyskania uniwersyteckiego stopnia bakałarza i ma-

gistra sztuk wyzwolonych z dopisanymi do poszczególnych przedmiotów nazwiskami osób prowadzących zajęcia. Spis ten nie budził do tej pory zainteresowania badaczy. Uczyniony zapewne jako brudnopis do właściwego indeksu przedstawianego przez scholara przed przystąpieniem do egzaminu, sporządzony został w dość niedbałej formie. Utrudnienia jego odczytanie uszkodzenie karty, wyblakły już dziś atrament i miejscami bardzo niewyraźne i zatarte pismo. Część zapisu trzeba odtworzyć na zasadzie porównawczej, łącząc paleograficzne zawiłości tekstu z merytorycznymi informacjami odnośnie do przedmiotów wykładanych, jak i do osób z kadry nauczycielskiej.

Właśnie bliższe przyjrzenie się składowi tej kadry skłoniło mnie do zainteresowania się niepokąźnym na pierwszy rzut oka tekstem. W katalogu rękopisów Kapituły Praskiej pod numerem M 105, którym oznaczony jest omawiany rękopis Trzebońskiego, podano tytuł tej indeksowej notatki: "Lectiones et exercitia gradum baccalaureatus concernencia", dodając w nawiasie informację: "(in universitate Pragensi)"⁸. Informacja ta jest jednak mylna. Przeczytanie bowiem już kilku pierwszych nazwisk w tej indeksowej zapisce pozwala zorientować się, iż rzecz nie dotyczy Uniwersytetu Praskiego, ale Uniwersytetu Krakowskiego. Szczegółowa analiza tekstu wykazała, że jest to spis wykładów i ćwiczeń, które w ramach przedmiotów wymaganych na uniwersytecki stopień bakałarza i magistra prowadzone były przez bakałarzy, magistrów i doktorów krakowskich, w krakowskiej wszechnicy. Równocześnie porównawcze badania paleograficzne pozwoliły ustalić, że indeks ten sporządzony został przez samego Aleksego Trzebońskiego, właściciela rękopisu i dotyczy jego własnych studiów na krakowskiej Almae Matris⁹.

Oto pełne brzmienie zapisu:

Lecture lecciones et exercicia gradum
baccalaureatus concernencia

Lectura

Tractatum Petri Hispani		Stanislao Biel	est.
Paruorum loycalium		Ssadek	est.
Donati	est.	a baccalario Mathie de Po-	
		znanja	
Secunde partis	est.	a baccalario Bartholomeo	
		de Cracovia	
Veteris artis	hie.	a Bartholomeo mgro Zneyna	
Priorum	hie.	a doctore Labissin	
Elencorum	est.	Paulo Zacliczew	
Posteriorum	hie.	Paulo Zacliczew	
Ganifredi	est.	Stanislao Biel	
Phisicorum	est.	Ssadek	
De anima	hie.	Michaele de Michalow ^{a)}	
Spere materialis		a baccalario	est.
Computus cirometralis		a baccalario	est.

a) Przy zapisywaniu imienia wykładowcy Trzeboński pomylił się i zamiast "Johanne de Michalow" wpisał "Michaele de Michalow", łączące zapewne mechanicznie imię z nazwiskiem. Właśnie w semestrze zimowym 1487 r. wykład z De anima prowadził Jan z Michałowa (por. niżej s.12) a Michała z Michałowa ówczesne źródła uniwersyteckie nie znają.

Exercicia

Secunde partis	est.	Mathie de Cobilino
Donati	hie.	Bartholomeo de Zneyna
Paruorum loycalium	est.	Wenceslao de Cracovia
Priorum		
Posteriorum	hie.	Johanne de Glogovia
Veteris artis	est.	doctore de Labissin
De anima	est.	Jacobo de Gostin
Physicorum	hie.	doctore de Labissin

Lecture et exercicia gradum magisterii concernencia

Lectura

Thopicorum	Leonhardus de Cracovia (wpi- sano innym atramentem)
De generatione et corruptione	
Ethicorum	Luca de Piyontek (prze- kreślono)

Polliticorum

De celo et mundo

Methaurorum

Paruorum naturaliorum

Mathaphysice

Nicolao de Cracovia

Exercicia

De celo et mundo

Thopicorum

i ćwiczeń, których wysłuchał i odbył w tym czasie. Informacja ta ma pierwszorzędne znaczenie dla poznania nie znanej do tej pory w szczegółach pedagogicznej działalności kadry uniwersyteckiej w czasie: kwiecień 1486 - październik 1487 r., bowiem wykaz prowadzonych przez członków uniwersytetu wykładów, ćwiczeń i dysput zachował się dopiero od semestru zimowego 1487 r., czyli od października tegoż roku¹¹. O tym, kto i jakie prowadził zajęcia bezpośrednio przed tym okresem możemy dowiedzieć się właśnie z indeksu Aleksego Trzebońskiego. Podany przez niego spis wysłuchanych lektur i odbytych ćwiczeń na stopień bakałarza pozwala wglądnąć w zajęcia poszczególnych bakałarzy, magistrów i doktorów w czasie trzech, nie notowanych jeszcze w Liber diligentiarum, semestrów.

Porównując zapis Aleksego z wykazem zajęć dydaktycznych podanych w Liber diligentiarum, można utożsamiać oba te przekazy tylko w małej części. I tak ze spisu lektur na stopień bakałarza, podanych przez Aleksego zgodne są z zapisem w Liber diligentiarum poniższe pozycje;

Posteriorum	hiemali	Paulo Zacliczew
De anima	hiemali	Johanne de Michalow
Phisicorum	estivali	Ssadek

bowiem w samej rzeczy w semestrze zimowym 1487 r. Paweł z Zakliczewa wykładał Posteriora Arystotelesa, a Jan z Michałowa De anima libri tegoż filozofa¹².

Jan z Szadka musiał swoją lekturę Fizyki Arystotelesa zacząć czytać jeszcze w poprzednim semestrze, wykład bowiem Libri phisicorum miał według statutów uniwersyteckich być czytany przez 3 kwartały¹³, i skończyć go czytać w semestrze zimowym 1487 r., jak zanotowano w Liber diligentiarum¹⁴.

Odnośnie do odbytych przez Aleksego ćwiczeń na stopień bakałarza, żadna odnotowana przez niego pozycja nie ma odpowiednika w ćwiczeniach wykazanych w semestrze podanym wyżej. Musiał więc czeski student odbyć te zajęcia wcześniej, w półtorarocznym okresie między wpisem na Krakowski Uniwersytet a semestrem zimowym, od którego zaczęto notować zajęcia na wydziale artystycznym.

W ten sposób pozostał ślad po konkretnej działalności dydaktycznej szeregu członków uniwersytetu, działalności nie ujawnionej w innych źródłach, i członków mało znanych z innych przekazów. Z zapisu Aleksego Trzebońskiego wynika, że wykłady i ćwiczenia na stopień bakałarza artium prowadzili w omawianym czasie: Stanisław Biel z Nowego Miasta - traktaty Piotra Hiszpana i Nova Poëtria Ganifreda; Jan z Szadka - wykłady Parva logicalia Arystotelesa; bakałarz Maciej z Poznania - wykłady z De octo partibus orationis Donata; bakałarz Bartłomiej z Krakowa - wykłady z Secunda pars Doctrinalis puerorum Aleksandra de Villa Dei; magister Bartłomiej ze Żnina - wykłady z Vetus ars seu prima pars logicae Arystotelesa oraz ćwiczenia z Donata; doktor Andrzej z Łabiszyna - wykłady z Priora analytica Arystotelesa oraz ćwiczenia z Vetus ars i Fizyki tegoż filozofa; Paweł z Zakliczewa - wykłady z Elenchi sophistici Arystotelesa; Maciej z Kobyлина - ćwiczenia z Secunda pars Aleksandra; Wacław z Krakowa - ćwiczenia z Parva logicalia; Jan z Głogowa - ćwiczenia z Libri priorum i posteriorum; Jakub z Gostynia - ćwiczenia z De anima Arystotelesa do wykładów prowadzonych przez Jana z Michałowa.

Z dwóch nie wymienionych z nazwiska bakałarzy, jeden wykładał traktat Jana de Sacrobosco Sphera materialis, drugi - Computus chirometralis.

Informacja Aleksego Trzebońskiego o wykładach i ćwiczeniach na stopień magistra jest już tylko fragmentaryczna odnośnie do osób, które te zajęcia prowadziły. Najprawdopodobniej czeski student po złożeniu bakalarjatu zaczął się przygotowywać do zdobycia stopnia magistra i wpisawszy wpierw cały zestaw przedmiotów obowiązujących do wysłuchania i odbycia na ten stopień ćwiczeń, odnotował nazwiska prowadzących zajęcia, tylko przy tych przedmiotach, które zdołał zaliczyć. Tak więc według jego zapisu lekturę Etyki i Topik Arystotelesa czytał Leonard z Krakowa, Metafizykę - Mikołaj z Krakowa, ćwiczenia z De anima prowadził Szydłowita tzn. magister Jakub z Szydłowa, on też miał ćwiczenia z Metafizyki Arystotelesa; Wojciech z Pniew prowadził ćwiczenia z Meteorologii, a Sebastian z Lewoczy z Libri elencorum. Lekcje w okresie kanikuly, czyli w lipcu i pierwszej połowie sierpnia, czytał z Arytmetyki i Muzyki Jana de Muris magister Marcin z Krajewic.

Zapis ten jest na ogół zgodny z wykazem przedmiotów i wykładowców uwidocznionych w Liber diligentiarum za okres semestru letniego 1488 r., zachodzą w nim tylko drobne nieścisłości. Rzeczywiście w tym semestrze magister Leonard z Krakowa czytał i miał wykłady z Etyki Arystotelesa w lektorium Sokratesa o 15⁰⁰ ówczesnego czasu, ale jego wykładów z Topik tegoż autora Liber diligentiarum nie odnotował; Mikołaj z Krakowa wykładał Metafizykę w lektorium Platona o godz. 10⁰⁰; Jakub z Szydłowa odbywał ćwiczenia z De anima w lektorium Teologów o godz. 16⁰⁰, nie prowadził jednak ćwiczeń z Metafizyki w semestrze letnim i takich ćwiczeń w tym czasie Liber diligentiarum nie notuje w ogóle; Wojciech z Pniew odbywał ćwiczenia z Meteorologii w lektorium Marona o 12⁰⁰ godz.¹⁵; Sebastian z Lewoczy - z ksiąg Elenchorum Arystotelesa w lektorium

Platona o godz. 20⁰⁰; magister Marcin z Krajewic - z Arytmetyki i Muzyki w lektorium Ptolemeusza.

Można tedy z całą pewnością powiedzieć, że omawiany zapis Aleksego Trzebońskiego dotyczy w rzeczy samej jego własnych studiów na krakowskiej uczelni. Po otrzymaniu bakałariatu w końcu zimowego semestru 1488 r., podjął od razu dalsze studia na stopień magistra i odbył z tego tytułu parę ćwiczeń i wysłuchał kilku wykładów bezpośrednio w semestrze letnim tegoż roku. Studiów jednak nie ukończył i dlatego też pozostałe przedmioty przez niego wpisane do omawianego indeksu nie są już opatrzone nazwiskami prowadzących je magistrów i doktorów.

Z tych pedagogów, których Aleksy wymienił w swoim indeksie, duża część osiągnęła później wysokie stopnie naukowe i liczne godności uniwersyteckie oraz prowadziła bogatą działalność dydaktyczną, jak: Stanisław Biel, Bartłomiej ze Żnina, Maciej z Kobylina, Andrzej z Łabiszyna, Paweł z Zakliczewa, Jan z Głogowa, Jan z Michałowa, Jan z Szadka, Jakub z Szydłowa, Marcin z Krajewic, Wojciech z Pniew, Leonard z Krakowa, zapisując się na trwałe w dziejach Krakowskiego Uniwersytetu¹⁶. Część jednak magistrów i bakałarzy nie posunęła się wyżej w swojej karierze uniwersyteckiej i właśnie informacje studenckiego indeksu Trzebonianina poszerzają, skąpo przez inne źródła przekazane, wiadomości o nich. Odnieść się to może do osoby bakałarza Macieja z Poznania; Liber diligentiarum podaje tylko, że zwany był też Grodzickim i w semestrze zimowym 1487 r. jako extraneus simpliciter seu non de facultate czytał lub prowadził ćwiczenia z Ekonomiki Arystotelesa¹⁷. Acta rectoralia podają jedyną informację, prawdopodobnie o nim, jako o bakałarzu artium "in schola ad s. Stephanum Cracouie morantem" występującym w 1498 r. w spo-

rze z magistrem Szymonem z Przemyśla¹⁸. Aleksy de Trzebon odnował, iż słuchał jego wykładów z gramatyki Aeliusa Donata w półroczu letnim, prawdopodobnie w 1487 r.

Również niewiele jest informacji co do osoby i działalności dydaktycznej Wacława z Krakowa, Mikołaja z Krakowa i Sebastiana z Lewoczy. Wacław z Krakowa odnotowany jest wprawdzie wielokrotnie w aktach rektorskich pod nazwiskiem "Kichlar Wenceslaus Nicolai tortarii de Cracovia" jako magister w latach 1479-1486¹⁹, ale o jego działalności nauczycielskiej na krakowskiej wszechnicy jako prowadzącego zajęcia z Parvorum logicalium dowiedzieć się można dopiero z indeksu czeskiego studenta. Postać Mikołaja z Krakowa, znanego w zasadzie tylko z prowadzenia tego jednego wykładu z Metafizyki Arystotelesa w semestrze letnim 1488 r., trudno utożsamić z jakąś osobą działającą na szerszej arenie życia uniwersyteckiego, bo w rejestrach choćby akt rektorskich występuje długi szereg osób tego imienia w zbliżonym czasie²⁰. Sebastian z Lewoczy, Leuczovianus, też nie ma bogatej karty w swoich poczynaniach na uczelni; doszedłszy do stopnia magistra, w czasie studiów Aleksego w Krakowie prowadził ćwiczenia z Libri elenchorum i wykłady z Parva logicalia Arystotelesa, a w aktach rektorskich raz tylko został odnotowany pod dniem 28 lutego 1483 r. jako bakałarz mieszkający w Bursie Jeruzalem i zeznający z tego tytułu, między licznymi świadkami, w sprawie rozruchów studenckich w tejże bursie²¹.

Efemerycznymi natomiast postaciami musieli być na Krakowskim Uniwersytecie z końcem XV w.: bakałarz Bartłomiej z Krakowa i Łukasz z Piątku. Nie ma ich nazwisk w Liber diligentiarum (odnotowany tam Bartłomiej z Krakowa to znany profesor Krakowski z poł. XVI w. zwany Sabinką²²), nie ma też w ówczesnych

źródłach uniwersyteckich wzmianki o jakiegokolwiek ich działalności. Toteż zapis Aleksego, iż Bartłomiej miał w semestrze letnim z Saecunde partis wykład, a Łukasz był przewidziany do prowadzenia zajęć, poszerza wiadomości o wykładowcach na Uniwersytecie Krakowskim w latach 1486-87. Potwierdza też pogląd, że część kadry uniwersyteckiej osiągała jedynie najniższy stopień w hierarchii uczelni i spełniwszy funkcje dydaktyczne na pierwszym szczeblu nauki akademickiej, odchodziła.

Sam Aleksy de Trzebon też poprzestał lub poprzestać musiał na osiągnięciu stopnia bakałarza. Zaczawszy w letnim półroczu 1488 r. studia magisterskie, jak to wynika z rozważań nad wyżej omówionym jego indeksem, nie dokończył ich. Opuścił Kraków w bliżej nie określonym czasie; ostatecznie w tej sprawie przekazy źródłowe sięgają roku 1488. Jednym z najważniejszych jest tu kolofon w rękopisie pisanym własnoręcznie przez Aleksego, zawierającym komentarze do Arystotelesowskiej Fizyki i księgi De anima; na k. 225; czytamy: "Et in hoc finitur prosa Aristotelis de anima sub anno domini 1488 per me Alexium de Trzebon baccalarium Cracoviensem in studio eiusdem 18 Kal. Septembris" - tzn. 15 sierpnia tego roku. Rękopis ten zabrał Aleksy ze sobą do Pragi, gdzie też dziś znajduje się w bibliotece dawnej Kapituły Praskiej²³.

Do roku 1488 odnosi się jeszcze jedna ważna wiadomość potwierdzająca pobyt czeskiego studenta w tym czasie w Krakowie. Zachował się mianowicie rękopis z notą پروweniencyjną Aleksego Trzebońskiego pisany "in vigilia s. Petri indictione sexta a.d. salutis 1488 in completo in studio Cracoviensi". Nota własnościowa Aleksego wypisana jest na wewnętrznej stronie drewnianej przedniej okładki rękopisu, sam kodeks znajduje się również obecnie w tej

samej dawnej bibliotece kapitulnej²⁴. Zabrał go także Aleksy ze sobą do swojej ojczyzny, a nabyć go mógł najwcześniej w Krakowie w lipcu 1488, bowiem dzień wigilii św. Piotra, w którym był ukończony rękopis, przypada na 28 czerwca.

Tak tedy w miesiącach lipiec - sierpień 1488 r. był jeszcze na pewno w Krakowie i sądzić należy, że opuścił to miasto na jesieni tego roku jako bakałarz sztuk wyzwolonych, przed rozpoczęciem semestru zimowego 1488/89 r., ponieważ w swoim indeksie, przy przedmiotach na stopień magistra, wszystkie adnotacje personalne podał tylko dla semestru letniego, jak to wyżej powiedziano²⁵.

O dalszych losach Aleksego mało jest wiadomości. Odtworzone ze źródeł pośrednich - not własnościowych na posiadanych przez niego książkach, zapiskach w aktach urzędowych, skąpych informacji autobiograficznych, wzmianek w literaturze - prowadzą poprzez chwilowy pobyt w Czechach, do uniwersytetów zagranicznych, może Bolonii, skąd Aleksy de Trzebon przywiózł tytuł doktora prawa kanonicznego. Miał również pełnić funkcje dziekana. Zmarł prawdopodobnie około 1496 r. jako "vir ea aetate erudittissimus librorumque conquisitor"²⁶.

W rzeczy samej pozostawił piękny zbiór książek złożony ze 146 rękopisów i 77 pierwodruków²⁷. Książki swoje opatrywał notami własnościowymi różnej treści, najczęściej: "Alexij baccalarii", czasem: "Alexij baccalarii arcium liberalium", "Alexii scholasticii", "Alexii Trzebonensis", "Alexii Trzebonensis decretorum doctoris". Pod względem treści zebrane księgi obrazują w równej mierze jego drogę życiową, jak i jego zainteresowania. Te ostatnie kierowane głównie były w stronę literatury prawniczej, klasycznej i humanistycznej, które to zamiłowania wyniósł z pobytu we Włoszech.

Wiele ksiązek ze spisu Trzebońskiego można utożsamiać z tymi, które były podstawą do uzyskania na średniowiecznym uniwersytecie stopnia bakałarza i magistra. Katalog jego notuje np. takie pozycje, jak księgi: Priorum, Posteriorum, Phisicorum, De anima, Thopicorum, Ethicorum, Methaphisicorum, De generatione et corruptione, traktaty Piotra Hiszpana, a więc Trzeboński mógł odbywać studia w oparciu o swój własny księgozbiór. Ten dział zresztą jego biblioteki, wydzielony z ogólnego zbioru tytułem: "In artibus libri et in concernentibus" zawierał około 130 pozycji i wzbogacony był - oprócz dzieł Arystotelesa i komentarzy do wszystkich jego pism wykładanych na wydziale artystycznym - takimi utworami jak traktaty Boecjusza, Alberta Wielkiego, św. Tomasza, Franciszka de Maronis i innych.

Z ksiązek tego działu przygotowywał się niewątpliwie czeski student do swego pierwszego egzaminu na bakałarza, z nich też zamierzał korzystać przy dalszym kształceniu się w sztukach wyzwolonych. Nieznane przyczyny zmusiły go do opuszczenia Krakowskiej Akademii przed uzyskaniem stopnia magistra. Pozostał po jego studiach ślad zezwalający głębiej wglądnąć w pedagogiczną działalność krakowskiej wszechnicy przy końcu XV wieku.

PRZYPISY

1. Archiv Pražského Hradu rps M 105. Treść jego zob. A. Patera, A. Podlaha: Soupis rukopisů Knihovny Metropolitni Kapitoly Pražské. Praha 1922 T.II s.332, nr 1465.
2. Św. Kastul, żołnierz i męczennik kościoła rzymskiego był postacią, której kult obchodzono również w kilku

- diecezjach w Polsce, zob. Chronologia polska, praca zespołowa pod red. B. Włodarskiego. Warszawa 1957 s. 227.
3. Oba rękopisy omawia i podaje ich treść A. Patera, A. Podlaha: Soupis.. T.II s.566-567, nry 1670 i 1673.
 4. Wiadomość o rękopisie i jego opis podaje Soupis rukopisů v Třeboni a v Českém Krumlově. Praha 1958. II. Josef Třiška, Soupis rukopisů Kaplanské Knihovny v Českém Krumlově s.290-291 poz.88, nr 198 (Nro 121).
 5. Opracował ten księgozbiór z rękopiśmiennego katalogu z XV wieku podając jego treść I. Hlaváček, Alexius Třeboňský a katalog jeho knihovny z konce 15 stol. w: Sbornik Historycký VI, Praha 1959 s. 223-252.
 6. Album studiosorum Universitatis Cracoviensis. T.I ab anno 1400 ad annum 1489. Cracoviae 1887 s. 273. Razem z Aleksym wpisał się jego krajan "Michael Nicolai de Trzebon" uiszczając też pełną opłatę wpisowego, zob. tamże.
 7. Statuta nec non liber promotionum philosophorum ordinis in Universitate Studiorum Jagellonica ab anno 1402 ad annum 1849. Ed. J. Muczkowski. Cracoviae 1949 s.101.
 8. A. Patera, A. Podlaha, Soupis ... T.II s.332 nr 1465.
 9. Aleksy de Trzebon sporządził własnoręcznie szereg rękopisów zachowanych do dziś, np. rękopisy Archiv Pražského Hradu: L 39, M 155, O 15.
 10. O terminach semestrów na Krakowskim Uniwersytecie zob. K. Morawski, Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego. T.II. Kraków 1900 s.399.
 11. Liber diligentiarum Facultatis Artisticae Universitatis Cracoviensis. Pars I. (1487-1563). Ed. W. Wisłocki. Cracoviae 1886 s.2.
 12. Tamże s.2.
 13. Statuta nec non liber promotionum... s.XII-XIII.
 14. Liber diligentiarum... s.2.
 15. Liber diligentiarum... s.4 podaje: "mgr Albertus Me-thaurorum"; w przypisie utożsamiono go z Wojciechem z Brudzewa, co jest mylne - Wojciech z Brudzewa miał w rzeczy samej zajęcia w tym samym semestrze, w lektorium Arystotelesa z teorii planet i z Veteris artis, ale w obu wypadkach został zanotowany jako: "mgr Bru-zoff" (Tamże s.5). Równocześnie ogólny spis zajęć i wy-

kładowców za tenże semestr letni 1488 r. podaje wśród Collegiatorum regalium Wojciecha "de Bruzoff" z zaznaczeniem, że prowadził oba wymienione wyżej przedmioty, natomiast wśród Collegiatorum minorum umieszcza Wojciecha "de Pnijewij" prowadzącego: "Tabulas Alphoncy", (Tamże s. 5-6).

16. O działalności tych magistrów i profesorów świadczą liczne adnotacje w urzędowych aktach uniwersyteckich, zob. Statuta nec non liber promotionum...; Liber diligentiarum...; Conclusiones Universitatis Cracoviensis ab a. 1441 ad a.1589. Wydał H. Barycz. Kraków 1933; Acta rectoralia Almae Universitatis Studii Cracoviensis inde ab a. 1469. Ed. W. Wisłocki. T. I. Cracoviae 1893.
17. Liber diligentiarum... s.2, 475.
18. Acta rectoralia... I nr 1842.
19. Tamże, Indeks s.993.
20. Tamże, Indeks s.908-910. Por. też Liber diligentiarum... s.397-398.
21. Acta rectoralia I nr 890 s.192; Liber diligentiarum.. s.2, 5, 441.
22. Liber diligentiarum ... s.395,487
23. Archiv Pražského Hradu rps L 39 s.225
24. Tamże rps O 15.
25. Nie potwierdza się źródłowo informacja podana przez I. Hlaváček, Alexius Třeboňský a katalog jeho knihovny ... s.227, że Aleksy był jeszcze w Krakowie 20 listopada 1488 r., występując w tym dniu przed sądem rektorskim, pod imieniem Aleksandra, w sporze o książkę "De anima", którą sam w Krakowie napisał. Sam fakt sporu o książkę "De anima" miał istotnie miejsce w tym dniu i toczył się między studentem Nawojem z Roskova a bakałarzem artium Aleksandrem (Acta rectoralia... I nr 1210 s.263-264); tegoż Aleksandra zidentyfikowano (Tamże, Indeks s.836, 1059) jako; "Myszczyńius, Alexander de Myszczyń". Nie wiadomo na jakiej podstawie Hlaváček utożsamił go z Aleksym Třeboňským; argumentem nie może tu być egzemplarz książki, krążącej jako podręcznik uniwersytecki w licznych odpisach między studentami.
26. I. Hlaváček, Alexius Třeboňský... s.225. Autor stara się odtworzyć w oparciu o posiadane źródła biografię

Trzebońskiego, podkreślając skąpość i fragmentaryczność w tym względzie zachowanych materiałów.

27. Spis książek z biblioteki Aleksego Trzebońskiego, dokonany około połowy 1495 r. po jego powrocie z Italii, mieści się w rękopisie w Archiv Pražského Hradu pod sygn. M 92. Opracował go i wydał I. Hlaváček w wyżej cytowanej rozprawie o Aleksym Trzebońskim i katalogu jego biblioteki.